

Резюме

В статье раскрываются объективные предпосылки государственного регулирования инвестиционной деятельности коммерческих банков.

Түйіндеме

Осы мақалада коммерциялық банктердің инвестициялық қызметінің мемлекеттік реттеудің объективтік негіздері ашылып көрсетіледі.

УДК 338

**ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК,
МӘНІ ОНЫҢ ОЪЕКТИСІ ЖӘНЕ СУБЪЕКТИСІ****Ш.А Трушева, А.Т Досжанова***С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті*

Экономикалық қауіпсіздік-мемлекеттің өмірлік мүддесін қорғайтын жүйе. Қорғау объектілері ретінде: мемлекеттің жалпы халық шаруашылығы, мемлекеттің жеке аймақтары, шаруашылықтың жеке сфералары мен салалары қарастырылады. Шаруашылық іс-әрекеттің жеке және заңды тұлғалары-субъект ретінде табылады. Экономикалық қауіпсіздікті-халық шаруашылығының дамуын ресурспен тұрақты қамтамасыз ететін, тұрғындардың өмір сүру шартын қалыпты ұстау қабілеттілігін анықтайтын, экономикалық жүйенің маңызды, сапалы мінездемесі ретінде қарастыру керек.[1,256].

Экономикалық қауіпсіздік өз ішінде күрделі ішкі құрылымдардан тұрады. Үш негізгі элементтерін атауға болады.

- Экономикалық тәуелсіздік, халықаралық эканомикалық еңбек бөлінісі, ұлттық эканомикаларды бір-біріне тәуелді етеді. Осы шартпен экономикалық тәуелсіздік мемлекет пен ұлттық ресурстарды бақылау мүмкіндігін білдіреді, өнімнің тиімділігін және сапасын арттыру арқылы оның бәсекелік қабілеттілігін және әлемдік саудада тең жағдайда қатысуын, ғылыми-техникалық жетістіктердің айырбасын қамтамасыз етеді.

- Ұлттық эканомиканың тұрақтылығы және орнықтылығы. Меншіктің барлық формаларын қорғауды, кәсіпкерлік белсенділік үшін кепіл және сенімді жағдай жасауды, эканомикадағы қылмыстық құрлымдармен күресті, әлеуметтік сілкіністі тудыратын, пайданы бөлуде аса маңызды алшақтықты жібермеу т.б. көздейді.

- Прогресске және өзін дамытуға бейімділік қабілеттілігі. Әлемнің қарқынды дамуында қазіргі заманға сай маңызды болып табылады. Инновация және инвестиция үшін қолайлы жағдай жасау, үнемі өндірістің модернизациясы, жұмыскерлердің машықтылық, білімділік және жалпы мәдениеттілік деңгейін жоғарлату, ұлттық эканомиканың өзін сақтауының және орнықтылығының міндетті және қажетті шарты болып табылады. [1,126].

Экономикалық қауіпсіздік ол ұлттық эканомиканың үнемі жаңару және өзін жетілдіру қабілеттілігі, оның тәуелсіздігін, тұрақтылығын және орнықтылығын қамтамасыз ететін шарттар мен факторлардың үйлесімділігі.

Экономикалық қауіпсіздіктің жүйелері:

1.Технологиялық қауіпсіздік - бәсекеге қабілетті өнімді шығару негізінде технологиялардың халықаралық нарықта үнемі қатысуымен анықталады;

2.Азық-түлік қауіпсіздігі – сапалық азық өнімін өндіру үшін табиғи-шикізат ресурстарын қолданумен қатар олардың тұрғындармен жаппай тұтынылуымен өлшенеді;

3.Қаржы-несие қауіпсіздігі - қаржы жүйесімен, ұлттық валюта орнықтылығымен және алтын валюта қорының жеткіліктілігі және эканомикалық өсудің орнықтылығын қамтамасыздау үшін жағдай жасалумен анықталады;

4.Өнеркәсіптік қауіпсіздік - мемлекеттің индустриалды потенциалының, өнімдердің технологиялық өндірісінің тиімділігі мен орнықтылығымен анықталады;

5.Сыртқы экономикалық қауіпсіздік - сыртқы экономикалық әсерлерден ішкі нарықтың қорғанылуымен мінезделеді;

6.Инвестициялық қауіпсіздік - мемлекеттің инвестициялық тартымдылық деңгейіне және тартылған қаржыны тиімді қолдану және қайтару қабілетіне байланысты;

7.Энергетикалық қауіпсіздік - ішкі өнеркәсіптік өндірісті үзбеу үшін энергияны жеткілікті өндіру мен және мемлекеттің меншік энергия тасымалдау мүмкіндігімен анықталады;

8.Көлік коммуникациялық қауіпсіздік - әлемдік нарыққа шығуға мүмкіндік беретін көлік-коммуникациялық артериялардың бар болуымен сипатталады;

9.Әлеуметтік қауіпсіздік - әлеуметтік-эканомикалық конфликттердің жоқтығы мен қамтамасыз етіледі және мемлекеттің әлеуметтік қауыртық деңгейінің төмендеуімен сипатталады. Қазақстан Республикасының әлеуметтік-эканомикалық дамуының негізгі бағыттары 1) тұрғындар, 2) өмір сүру деңгейі, 3) білім және ғылым, 4) денсаулық сақтау, 5) тұрғын үй нарығы және тұрғын үй құрылысы, 6) мәдениет және спорт, 7) туризм

10. Ақпараттық қауіпсіздік

11. Экологиялық қауіпсіздік

Экономикалық қауіпсіздіктің мәнін жүйелік жағынан қарастырғанда аталған жүйелердің өзара байланысы үзілмеу керек, яғни әрбір жүйе басқа жүйелер үшін өмір сүруі және дамуы қажет. Осы жүйелердің өзара қызмет атқаруын қадағалау және оларға көмек көрсету тиісті мемлекеттік институттармен, құқықтық ұйымдастырушылық, саяси шаралар жүйесі арқылы атқарылуы тиіс.

Ұлттық қауіпсіздік деп - мемлекеттің ұлттық мүдделерінің нақты және потенциалды қауіптерден қорғану күйі. Ұлттық қауіпсіздік объектісі - тұлға оның бостандығы және құқығы, қоғам, оның материалды және рухани құндылықтары, мемлекет оның конституциялық құрылымы, тәуелсіздік және аймақтық тұтастық. Ұлттық қауіпсіздік субъектілері - соттық билік тармақтары және оның орындаушылары, заң органдары арқылы өзінің өкілеттілігін іске асыратын мемлекет, азамат және ұйым табылады.

Қазақстанның ұлттық қауіпсіздік концепциясы келесі элементтерді қамтиды:

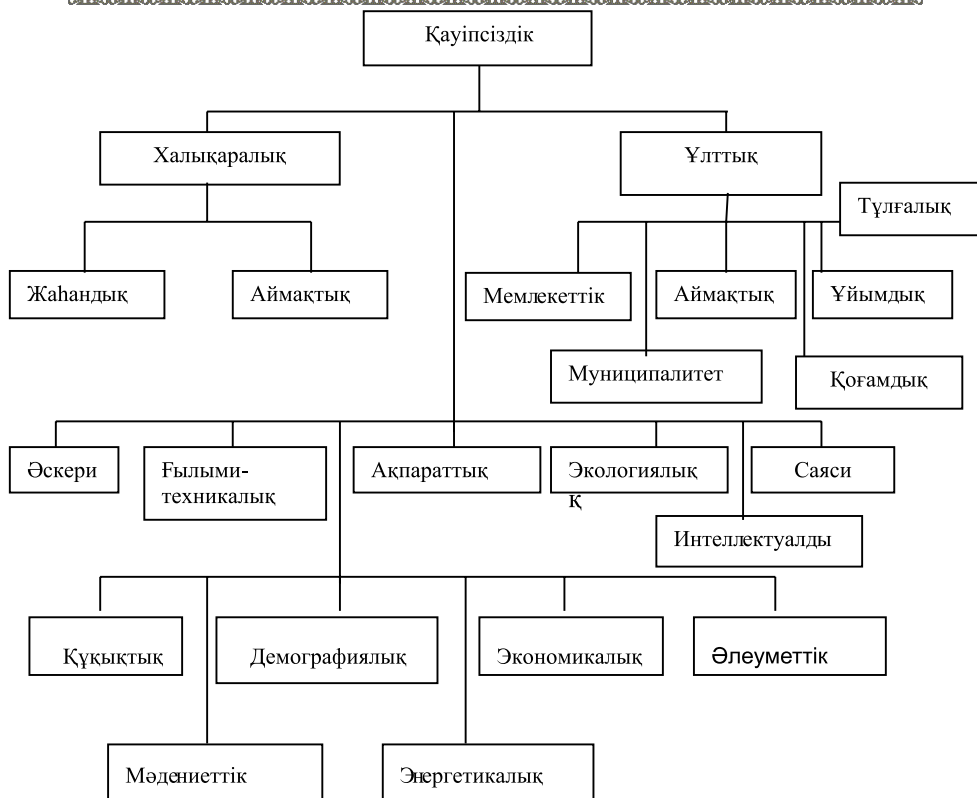
- Сыртқы қауіпсіздік - шет мемлекеттерден, азаматтардан, ұйымдардан келетін қауіптен ҚР-ның ұлттық мүдделерінің қорғалу күйі.

- Әскери қауіпсіздік - ҚР ұлттық мүдделерінің нақты және потенциалды қауіптерден қорғану күйі және әскери сипаттағы мемлекеттің тәуелсіздігіне және аймақтық тұтастыққа қол сұғатын жәйттардан қорғану күйі.

- Ақпараттық қауіпсіздік - мемлекеттік ақпараттық ресурстардың қорғалуы және ақпараттық саладағы қоғам мен тұлға құқығы.

- Қоғамдық қауіпсіздік - саяси құқықтық, рухани – адамгершіліктік, ҚР азаматтарының денсаулығы әлеуметтік өмірдің қорғалуы және Қазақстан қоғамының құндылықтарын әртүрлі қауіп пен қатерден сақтау.

- Экологиялық қауіпсіздік - антропогенді және табиғи жерлердің қоршаған ортаға қатер тудыруынан мемлекеттің, қоғамның, тұлғаның құқығы мен мүддесінің қорғалуы. [2,33б].

Сурет 1- «Қауіпсіздік» категориясының құрлымы

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздігі туралы заңы 6 маусым, 1998 ж.
2. Уткин Э.А., Денисов А.Ф. Экономическая безопасность региона. - Экономика . 2002 с. 56-61.

Резюме

Рассмотрены некоторые теоретико-методологические аспекты экономической безопасности, национальной безопасности.

Resume

Some theoretical and methodological aspects of economic security and national security.